

מדוע נבחר משה להוציא את בני ישראל ממצרים?

1. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד א:

ותרא אותו כי טוב הוא - תניא, ר"מ אומר: טוב שמו; ר' יהודה אומר: טוביה שמו; רבי נחמיה אומר: הגון לנביאות; אחרים אומרים: נולד כשהוא מהול; וחכמים אומרים: בשעה שנולד משה - נתמלא הבית כולו אור, כתיב הכא: ותרא אותו כי טוב הוא, וכתיב התם: וירא אלהים את האור כי טוב.

2. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יב עמוד ב - יג עמוד א:

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו' - אחות אהרן ולא אחות משה? אמר רב עמרם אמר רב, ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב: מלמד, שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן, ואומרת: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל; וכיון שנולד משה, נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה, אמר לה: בתי, נתקיימה נבואתיך!

3. רשב"ם שמות פרק ב פסוק ב:

צריך לפרש ותרא כמו וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. נסתכל והביט כל מעשיו וכל פעולותיו שעשה אם יש לתקן שום דבר בהם והנה כולם יפים ומתוקנים. אף כאן לפי שמשה נולד לסוף ששה חדשים כמו שמצינו בשמואל שנולד לתקופת הימים, שני תקופות ושני ימים. ולפיכך יכלה להצפינו שלשה חדשים שהמצריים היו מבקרים למעוברות לסוף תשעה חדשים. לכן נסתכלה בו בשעת לידה אם הוא נפל ולא תטרח בהטמנתו וראתהו כי טוב ויפה הוא כי גמרו סימניו שערו וציפורניו כמו ששינונו ביבמות, וידעה שהוא בר קיימא ותצפנהו ג' ירחים עד סוף ט' ירחים שהוא זמן לידת רוב נשים, וכשבאו לבדוקה אמרה להם נפל היה או השליכוהו המצריים ביאר:

4. שמות ב':

פס' א-י	פס' יא-כב
(א) ויגף איש מבית לוי ויקח את בת לוי: (ב) ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים: (ג) ולא יכלה עוד הצפינו ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את הילד ותשם בסוף על שפת היאר: (ד) ותתצב אחתו מרחק לדעה מה יעשה לו: (ה) ותהר בת פרעה לרחץ על היאר ונערתייה הלכת על יד היאר ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה: (ו) ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה: (ז) ותאמר אחתו אל בת פרעה האלף וקראתי לך אשה מינקת מן העברית ותינק לך את הילד: (ח) ותאמר לה בת פרעה לכי ותלך העלמה ותקרא את אם הילד: (ט) ותאמר לה בת פרעה היליכי את הילד הזה והינקהו לי ואני אתן את שכרך ותקח האשה הילד ותניקהו: (י) ויגדל הילד ותבאהו לבת פרעה והי לה לבן ותקרא שמו משה ותאמר פי מן המים משיתוהו:	(יא) ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלתם וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו: (יב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול: (יג) ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך: (יד) ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: (טו) וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מצרים וישב על הבאר: (טז) ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן: (יז) ויבאו הרעים ויגרשו ויקם משה וישען וישק את צאנם: (יח) ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: (יט) ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: (כ) ויאמר אל בנתיו ואיו למה זה עזבתן את האישי קראן לו ויאכל לחם: (כא) ויואל משה לשבת את האישי ויתן את צפרה בתו למשה: (כב) ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה:
	(כג) ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבדה...

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

5.

שמות ב'	בראשית ו'-ז'
(ג) ותקח לו תבת גמא ותחמרה בחמר ובזפת	(ו, יז) עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר
ותשם בה את הילד	(ז, ז) ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל התבה מפני מי המבול
ותשם בסוף על שפת היאר:	וירבו המים וישאו את התבה ותרם מעל הארץ

6.

שמות ב'	בראשית כ"א
(ו) ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה	(טו) ותשלק את הילד... (יז) וישמע אלהים את קול הנער...
(ג) ותשם בסוף על שפת היאר:	(טו) ותשלק את הילד תחת אחד השיחם:
(ד) ותתצב אחתו מרחק	(טז) ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחי קשת
(י) ויגדל הילד... (טו) ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב על הבאר:	(כ) ויהי אלהים את הנער ויגדל וישב במדבר ויהי רבה קשת:
"אמר ר' שמעון בן יוחי הגר בת פרעה היתה, כיון שראה פרעה מעשים שנעשו לשרה בביתו נטל בתו ונתן לה, אמר מוטב תהא בתי שפחה בבית זה ולא מטרונה בבית אחר" (בראשית רבה פרשה מה א)	
(א, כב) כל הברון הילוד היארה תשליכהו	(טו) ותשלק את הילד תחת אחד השיחם:
(ו) ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בכה	(טז) ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך:

7. אבן עזרא שמות פרק ב:

ומחשבות השם עמקו, ומי יוכל לעמוד בסודו, ולו לבד נתכנו עלילות. אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה, שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חמס. והושיע בנות מדין מהרועים, בעבור שהיו עושים חמס להשקות צאנן מהמים שדלו.

8. אבן עזרא שמות פרק ב פסוק י:

שם משה מתורגם מלשון מצרים בלשון הקדש. ושמו בלשון מצרים היה מוניוס. וכך כתוב בס' עבודת האדמה הנעתק מלשון מצרים אל לשון קדרים. גם ככה בספרי חכמי יון. אולי למדה בת פרעה לשונינו או שאלה.

9. חזקוני שמות פרק ב פסוק י:

ד"א בת פרעה לא היתה יודעת לשון הקודש, אלא כך פשוטו של מקרא, ותקרא יוכבד את שמו משה ותאמר לה בת פרעה מהו לשון משה והגידה היא לה שהוא לשון המשכה ואז אמרה בת פרעה יפה קראתו כן כי מן המים משיתהו.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ד

10. הולדת סרגון (מתוך ש. שפרה וי' קליין, 'בימים הרחוקים ההם', 1996, עמ' 632):

אמי, הפהנת הגדולה, חבלתני, בסתר ילדתני
שמתיני בתבת גמא, ותאטם את הפתח בזפת.
השליכתני לנהר (ואני) שוקע ועולה.
נשאני הנהר אל אקי שואב המים.
אקי שואב המים, בהשקיעו את הדלי אשר לו, העלני,
אקי שואב המים כבנו גדלני.

11. שמות פרק ג, א-י:

(א) ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדן וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה: (ב) וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה איננו אכל: (ג) ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה: (ד) וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה ויאמר הנני:
(ה) ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא: (ו) ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים: (ז) ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו: (ח) וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש אל מקום הפנעני והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבوسی: (ט) ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם: (י) ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים:

12. מדרש תנחומא (בובר) פרשת שמות:

ויאמר משה אסורה נא ואראה (שמות ג ג). ר' יוחנן אמר שלש פסיעות פסע משה, ר"ל אמר לא פסע אלא צוארו עקם, א"ל הקדוש ברוך הוא נצטערתה לראות, חייך שאגלה עליך, מיד ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה.

13. שמות רבה (וילנא) פרשת שמות פרשה א:

אמר הקדוש ברוך הוא אתה הנחת עסקיך והלכת לראות בצערן של ישראל ונהגת בהן מנהג אחים, אני מניח את העליונים ואת התחתונים ואדבר עמך, ה"ד וירא ה' כי סר לראות, ראה הקדוש ברוך הוא במשה שסר מעסקיו לראות בסבלותם, לפיכך ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה.

14. שמות פרק ג, יא-יב:

(יא) ויאמר משה אל האלהים מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי אוציא את בני ישראל ממצרים: (יב) ויאמר כי אהיה עמך וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה:

15. רש"י שמות פרשת שמות פרק ג פסוק יב:

(יב) ויאמר כי אהיה עמך - השיבו על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, שאמרת מי אנכי כי אלך אל פרעה, לא שלך היא, כי אם משלי, כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית בסנה לך האות כי אנכי שלחתיך, וכדאי אני להציל כאשר ראית הסנה עושה שליחותי ואיננו אוכל, כך תלך בשליחותי ואינך ניזוק. וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלושה חדשים שיצאו ממצרים.

16. ר' חיים פלטיאל שמות פרק ג פסוק יב:

(יב) וזה לך האות בהוציאך. וק' איזה אות הוא לו על העתיד, וי"ל שמצינו בישעי' אות כיוצא בו גבי סנחריב דכתיב וזה לך האות אכול השנה ספיח ובשנה השינית שחיס ובשנה השלישית זרעו וקצרו, וזה אות לבא אחר ג' שנים.

שאלות, הערות והארות יתקבלו בברכה: amnonbazak@gmail.com